

KS. KAZIMIERZ DULLAK
(WT UAM)

SAKRAMENT ŚWIĘCEŃ W USTAWODAWSTWIE SYNODALNYM W POLSCE W LATACH 1983–2000¹

Jezus Chrystus w celu wypełnienia i kontynuowania misji zleconej Mu przez Ojca, założył Kościół święty i wyposażył w potrzebne uprawnienia Apostołów i ich następców² Historia Kościoła ukazuje proces przekazywania sakramentu „włożenia rąk” przez pokolenia, aż do czasów współczesnych³ Mężczyźni⁴,

¹ Niniejszy artykuł bazuje na następujących dokumentach synodalnych: *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, Sandomierz 1999; *Drugi Synod Diecezji Włocławskiej*, Włocławek 1994; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, Białystok 2000; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, Drohiczyn 1997; *I Synod Diecezji Elckiej 1997–1999*, Elk 1999; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986–1990; *I Synod Diecezji Łowickiej*, „Wiadomości Diecezji Łowickiej” 8 1999, nr 3, s. 5–332; *I Synod Diecezji Pelplińskiej*, Pelplin 2001; *II Polski Synod Plenarny (1991–1999)*, Poznań 2001; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, Częstochowa 1987; *II Synod Diecezji Lubelskiej 1977–1985*, Lublin 1988; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, Łódź 1999; *III Synod Diecezji Kieleckiej 1984–1991*, Kielce 1992; *IV Synod Diecezji Tarnowskiej 1981–1986*, Tarnów 1986; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, Warszawa 2000; *Poznański Synod Archidiecezjalny 1992–1993*, Poznań 1994; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej w Lubaczowie*, Lubaczów 1990; *Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995–2000, Statuty i aneksy*, Przemyśl 2000; *Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985–1991*, Wrocław 1995; *XLII Synod Diecezji Płockiej (1987–1991)*, Płock 1992.

² *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 373, § 1, s. 126; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 539, s. 124; Zob. S. Olejnik, *Dar. Wezwanie. Odpowiedź. Teologia moralna*, T. 5. Warszawa 1991, s. 110–122; A. Sicari, *Kapłaństwo Chrystusa*, W: *Kapłaństwo*, Pod red. L. Baltera, Poznań 1988, s. 15–22; G. Martelet, *Funkcja apostołów a osoba Jezusa*, W: *Kapłaństwo*, Pod red. L. Baltera, Poznań 1988, s. 23–32.

³ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 539, s. 124; Zob. Kan. 1009 KPK; M. Pastuszko, *Celebracja święceń (kanony: 1008–1011 §1–2)*, „Prawo Kanoniczne” 41 1997, nr 3–4, s. 37–60; Zob. K. Romaniuk, *Kapłaństwo w Piśmie świętym Nowego Testamentu*, W: *Program duszpasterski na rok 1994/95*, Katowice 1994, s. 69–86; T. Schneider, *Znaki bliskości Boga. Zarys sakramentologii*, Tł. J. Tyrawa, Wrocław 1990, s. 274–287; J. Wroceński, *Rola i zadania prezbiteratu w życiu Kościoła partykularnego. Studium prawno-historyczne*, Warszawa 1998, s. 27–45.

⁴ Zob. J. Dyduch, *Udział kobiet w misji uświęcającej Kościoła*, „*Analecta Cracoviensia*” 27 1995, s. 731–742; P. Hemperek, *Stanowisko Kościoła katolickiego w sprawie dopuszczenia kobiet do kapłaństwa*, „*Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*” 25 1978, z. 5 s. 33–44; A. J. Nowak, *Kobieta – kapłanem?* Lublin 1993.

którzy są powołani przez Boga i Kościół, przez przyjęcie sakramentu święceń zostają naznaczeni nienaruszalnym charakterem duchowym, dającym specjalny i trwały udział w kapłaństwie Chrystusowym⁵ Dzięki temu sakramentowi posłanie, powierzone przez Chrystusa Apostołom, trwa w Kościele. Jest to więc sakrament posługi apostoelskiej. Obejmuje on trzy stopnie: episkopat, prezbiterat i diakonat⁶ Kapłani naznaczeni szczególnym znamieniem upodobniają się do Chrystusa, aby mogli działać w Jego imieniu i w Jego zastępstwie⁷

Ponieważ w Kościele mamy kapłaństwo wspólne (powszechne; chrzcielne)⁸ i kapłaństwo posługi (służebne)⁹, nie wolno zacierać różnic pomiędzy jednym i drugim kapłaństwem¹⁰ Różnią się one istotą, a nie tylko stopniem. Z drugiej strony nie można sobie ich przeciwstawiać, gdyż są sobie wzajemnie podporządkowane. Kapłan posługi bowiem, dzięki władzy święceń, formuje lud kapłański i kieruje nim, sprawuje w zastępstwie Chrystusa Ofiarę Eucharystyczną i składa ją Bogu w imieniu całego ludu¹¹ Wierni świeccy natomiast, na mocy swego królewskiego kapłaństwa współdziałają w ofiarowaniu Eucharystii¹²

W Kościele – jako ludzie Bożym hierarchicznie zorganizowanym – istnieją różne urzędy i posługi, wynikające ze święceń lub z ustanowienia dla dobra całego

⁵ *I Synod Diecezji Pelplińskiej*, jw. st. 225, s. 53.

⁶ *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, jw. st. 180, s.141; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 273, s. 237; *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 38, s. 197; *I Synod Diecezji Pelplińskiej*, jw. st. 226, s. 54; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 539, s.124; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, jw. st. 364–365, s. 130; Zob. KKK nr 1536; KK nr 28–29; A. J. Nowak, *Trójstopniowość sakramentu święceń*, W: *Kapłaństwo*, Pod red. L. Baltera, Poznań 1988, s. 94–112.

⁷ *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 2.3.66, s. 109; *I Synod Diecezji Koszalińsko – Kołobrzeszkiej*, jw. Wstęp do roz. VI, s. 89; *I Synod Diecezji Pelplińskiej*, jw. st. 227, s. 54; Zob. *Presbyterorum ordinis* n. 2. 5; Kan. 1008 KPK; W. Świerzawski, *Różne rodzaje posługiwania, ale jeden Pan*, Kraków 1984, s. 55–70.

⁸ *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 7, s. 191; Zob. K. Romaniuk, *Sakramentologia biblijna*, Warszawa 1991, s. 176–180.

⁹ *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 8, s. 191; Zob. Dokument III Synodu Biskupów. *De sacerdotio ministeriali*, AAS 63 1971, s. 898–992; E. Schillebeeckx, *Chrystus Sakrament spotkania z Bogiem*, Kraków 1966, s. 208; A. Skowronek, *Charakter sakramentalny*, W: „Encyklopedia katolicka”, T. 3, Lublin 1979, kol. 76; Tenże, *Sakramenty wiary. Małżeństwo i kapłaństwo*, T. 3, Włocławek 1996, s. 207–209.

¹⁰ Zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów. Tekst i komentarz*, Tarnów 1995, p. 18, s. 24; J. Duchesne, *Dwa kapłaństwa*, W: *Kapłaństwo*, Pod red. L. Baltera, Poznań 1988, s. 315–323; Szafrowski, *Kapłaństwo wspólne*, „Prawo Kanoniczne” 13 1970, nr 1–2, s. 160–161.

¹¹ Zob. M. Pastuszko, *Wprowadzenie do kanoniczno-liturgicznego prawa o sakramentach świętych (kanony 834–839)*, „Prawo Kanoniczne” 35 1992, nr 3–4, s. 104–106.

¹² *I Synod Diecezji Elckiej* jw. st. 784 s. 124; Zob. KK nr 10, 2.

Kościola¹³ Niezmienna nauka Kościoła wyrażona w liturgii, Urząd Nauczycielski i stała praktyka Kościoła uznają, że istnieją dwa stopnie uczestniczenia w kapłaństwie Chrystusa: episkopat i prezbiterat. Diakoniat jest przeznaczony do służenia im i niesienia pomocy¹⁴. Dlatego pojęcie *sacerdos* – kapłan oznacza obecnie biskupów i prezbiterów, a nie diakonów¹⁵

Prezbiterzy, na mocy przyjętego sakramentu święceń są pasterzami wiernych, głoszą Ewangelię i sprawują kult Boży jako prawdziwi kapłani Nowego Przymierza¹⁶. Razem ze swoim biskupem tworzą jedno prezbiterium diecezjalne, a w miejscach swego pasterzowania reprezentują biskupa, a między sobą złączeni są wzajemnie więzami braterstwa¹⁷. Uczestniczący w sakramencie święceń diakoni są „umocnieni łaską sakramentalną, w posłudze liturgii, słowa i miłości, służą Ludowi Bożemu w łączności z biskupem i jego kapłanami” (KK nr 29)¹⁸. Po *Vaticanum II* Kościół łaciński przywrócił diakonat stały „jako właściwy i trwały stopień hierarchiczny” (KK nr 29)¹⁹. Może on być udzielany również mężczyznom żonatym. „Uważa się, że w naszej dzisiejszej sytuacji może stanowić znaczne wzbogacenie realizacji posłannictwa Kościoła”²⁰

¹³ J. Buxakowski, *Podstawy teologiczne posłannictwa diakona, prezbitera i biskupa*, W: *Program duszpasterski na rok 1994/95*, jw., s. 87–116.

¹⁴ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 541, s. 125; Por. KKK nr 1595–1596.

¹⁵ *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 39, s. 197; Zob. KKK nr 1554; KK nr 28; T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, Lud Boży jego nauczanie i uświęcenie*, T. 2, Olsztyn 1986, s. 425–427.

¹⁶ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 195, s. 190; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 182, s. 72; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 373, § 3, s. 126; *XLII Synod Diecezji Płockiej*, jw. st. 377, s. 138; *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 247, s. 68.

¹⁷ *II Synod Diecezji Lubelskiej*, jw. st. 225, s. 89; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 541, s. 125; Zob. KK nr 28; W. Szafranski, *Święcenia w prawie kanonicznym, studium prawne*, „Prawo Kanoniczne” 2 1959, nr 3–4, s. 265–269; E. Szafranski, *Zmiany w prawie kodeksowym dotyczące święceń*, „Prawo Kanoniczne” 12 1969, nr 3–4 s. 28–78; G. Ghirlanda, *Biskupstwo i prezbiterat w „Lumen gentium”*, W: *Kapłaństwo*, Pod red. L. Baltera, Poznań 1988, s. 77–93; Tenże, *De Ecclesiae manere sanctificandi, De ordine*, Romae 1983.

¹⁸ *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 374, § 1, s. 126; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 541, s. 125; Zob. KK nr 41; DA nr 16; KKK nr 1569–1571.

¹⁹ M. Marczewski, *Teologiczna refleksja nad urzędem i posługą diakona stałego*, „Ateneum Kapłańskie” 534 1998, nr 2, s. 165–176; A. Michniewicz, *Bibliografia literatury teologicznej na temat diakonatu stałego (1960–1997)*, „Ateneum Kapłańskie” 534 : 1998, nr 2, s. 222–233.

²⁰ *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 40, s. 197; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 374, § 2–3, s. 126; Zob. E. Sakowicz, *Diakoniat stały w Kościele polskim*, „Ateneum Kapłańskie” 534 1998, nr 2, s. 214–221.

Systematyka materii legislacyjnej *Kodeksu Prawa Kanonicznego* tak została skomponowana, iż księga IV, regulująca dziedzinę uświęcających zadań Kościoła, zawiera przepisy dotyczące sakramentów (cz. I), innych aktów kultu Bożego (cz. II) oraz miejsc i czasów świętych (cz. III). Często analogiczny układ zawierają również uchwały synodów partykularnych, z tym jednak wyjątkiem, że poszczególni ustawodawcy synodalni odchodzą od tej zasady w stosunku do sakramentu święceń. Synody: kielecki i łódzki oraz wrocławski nie zajmują się w ogóle problematyką święceń w materiale dotyczącym sakramentów, zaś synody lubelski i poznański oraz wrocławski, poza wstępem, odsyłają do innych części uchwał kościelnych²¹

W niniejszym opracowaniu zostaną więc ukazane działania wyrażające troskę poszczególnych synodów o nowe powołania, oraz proces przygotowania kandydatów do święceń, uwieńczone przyjęciem święceń, a następnie uroczystością prymicji. Kolejnym etapem działań prawnych jest tutaj zapisanie w księgach diecezjalnych i parafialnych faktu przyjęcia święceń. Na zakończenie zostaną jedynie zasygnalizowane zagadnienia związane z obchodem rocznic i jubileuszów kapłańskich oraz z motywami wdzięczności za dar powołania.

1. Troska Kościoła o nowe powołania

Powołanie kapłańskie jest Bożym wezwaniem do uobecniania i kontynuowania misji zleconej przez Jezusa, jednania ludzi z Bogiem i między sobą, przyjęte przez człowieka, a potwierdzone przez Kościół²²

Bez posługi kapłańskiej Kościół nie mógłby spełniać zleconej przez Chrystusa misji na ziemi. Dlatego powołania nie są sprawą jedynie osobistą, lecz dotyczą całego Kościoła. Stąd biskup diecezji jest na pierwszym miejscu odpowiedzialny za powołania w diecezji. Odpowiedzialność tę dzieli z całą wspólnotą lokalnego Kościoła²³

²¹ We wspomnianym odniesieniu do innych ksiąg trzeba mieć na uwadze to, że nie zawsze układ ksiąg w *Kodeksie* jest analogiczny do układu zbiorów uchwał synodalnych. Tak rzeczywiście jest w odniesieniu do zbioru synodu koszalińskiego, plockiego, ełckiego i łowickiego. Bardzo zbliżony układ materiału synodalnego do *Kodeksu* ma synod drohiczyński i sandomierski. W pozostałych dokumentach synodalnych mamy inny podział materiału. Zagadnienia pośrednio związane z sakramentem święceń, czyli o posłudze kapłanów, ich prawach i obowiązkach, często zawarty jest w partii materiału albo wprost odnoszącej się do kapłanów w diecezji, albo do zadań duszpasterskich.

²² *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 473, s. 319; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeszkiej*, jw. art. 1, s. 41; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 455, s. 149; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw., s. 30–31.

²³ *III Synod Diecezji Kieleckiej*, jw., s. 51–53; *Synod Archidiecezji Wrocławskiej*, jw., s. 173–176; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, jw. st. 33, s. 47–48; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 89, s. 31; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, jw. st. 366, s. 130–131.

Jedną z form troski o nowe powołania kapłańskie jest modlitwa. Dzięki niej nie tylko wyprasza się nowe powołania, a także okazuje się troskę o każde powołanie i jego rozwój²⁴. Stąd synody tarnowski i lwowski kierują do duszpasterzy i wiernych gorącą prośbę o modlitwy w intencji powołań kapłańskich oraz za tych, którzy w seminarium duchownym przygotowują się do kapłaństwa²⁵.

Synod częstochowski, poza zachętą do modlitwy, która jest odpowiedzią na słowa Jezusa: „Proście Pana żniwa, aby posłał robotników na żniwo swoje” (Łk 10,2), wskazuje na konieczność udzielania wiernym wyjaśnień teologicznych dotyczących kapłaństwa sakramentalnego i jego funkcji we wspólnocie kościelnej. Chodzi tu o to, by wierni mogli w pełni okazać kapłanom swą wdzięczność za ich posługę. Postawa wdzięczności i szacunku do kapłana, a także modlitwa za żyjących i zmarłych duszpasterzy²⁶, jest jednocześnie otwartością na dar nowych powołań²⁷.

Skonkretyzowaną formą troski o nowe powołania do kapłaństwa oraz za alumnów przebywających w seminarium wyraża synod archidiecezji białostockiej. Poleca bowiem „propagować pierwszy czwartek miesiąca jako dzień modlitwy o powołania i jeśli przepisy liturgiczne pozwalają, celebrować Mszę św. wotywną o Chrystusie Najwyższym i Wiecznym Kapłanie lub Mszę św. o powołania”²⁸.

Ustawodawca poznański, po dokonaniu dokładnej analizy historycznej i aktualnego stanu powołań, dochodzi do wniosków, które „przekłada” na konkretne zadania. Pierwszym wspólnym zadaniem jest obecność tematu powołań duchownych w życiu Kościoła – zarówno w liturgii i modlitwie, jak też w nauczaniu kościelnym i we wszystkich formach dialogu duszpasterskiego²⁹.

Troska o nowe powołania do stanu duchownego spoczywa na całym Kościele, tzn. na rodzinie, parafii i diecezji, a w szczególności na rodzicach, kapłanach, nauczycielach i wychowawcach³⁰.

²⁴ *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, jw. art. 306, s. 79; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 537, s. 308; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 545, s. 125–126; Zob. *Pastores dabo vobis* nr 38.

²⁵ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 196, § 1, s. 190; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 183, § 1, s. 72.

²⁶ *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 2.3.67, s. 109; Tamże nr 1.3 s. 178.

²⁷ Jedynie wyżej wskazane trzy synody: tarnowski, lwowski i częstochowski, poruszają temat troski o nowe powołania w ramach zagadnień dotyczących uświęcających zadań wspólnoty kościelnej.

²⁸ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 545, s. 125.

²⁹ *Poznański Synod Archidiecezjalny*, jw. p.14, s. 193–194.

³⁰ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 474, s. 319; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej* jw. st. 456 s.149; *Synod Archidiecezji Wrocławskiej*, jw. st. 14–19, s. 176–178; *I Synod*

W rodzinie ożywionej duchem wiary, pobożności i miłości, stanowiącej pierwsze i najważniejsze środowisko dla budzenia powołań, rozwija się dar Bożego powołania. Dzieje się tak dzięki wspólnej modlitwie, pielęgnowaniu prawdziwej miłości do Boga i bliźniego, częstemu przystępowaniu do sakramentów, czynnemu udziałowi w życiu wspólnoty parafialnej, postawie szacunku dla kapłanów i kapłaństwa oraz radosnej akceptacji oznak Bożego powołania³¹ To wszystko razem sprawia, że rodzina staje się jakby pierwszym seminarium³²

Rodziną rodzin jest wspólnota parafialna. Ona wspiera działania rodziny, wychowując dzieci i młodzież. Szczególna rola przypada tu duszpasterzom, przeżywającym własne kapłaństwo gorliwie i radośnie, w klimacie wzajemnej miłości i bratniej współpracy³³ Dlatego duszpasterze winni stwarzać atmosferę sprzyjającą powołaniom, w szczególności przez:

- osobiste świadectwo o Chrystusie w życiu codziennym i wzajemną miłość braterską;
- modlitwę w intencji powołań i powołanych;
- ofiarowanie umartwień i wyrzeczeń w intencji powołań;
- sumienne prowadzenie katechizacji i nawiązywanie w niej do tematów powołań, jak również poruszanie tych tematów podczas głoszenia słowa Bożego i w kierownictwie duchowym oraz w osobistych spotkaniach z młodymi;
- gorliwą pracę duszpasterską z dziećmi i młodzieżą (różne grupy apostołskie);
- życzliwe wspieranie młodych okazujących oznaki powołania;
- kierowanie młodzieży na dni skupienia, rekolekcje zamknięte, czy „wakacje z Bogiem”³⁴

Diecezji Drohiczyńskiej, jw. st. 33, s. 47; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, jw. art. 302, s. 78; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 536, s. 307.

³¹ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 475, s. 319; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 457, s. 149; *III Synod Diecezji Kieleckiej*, jw. p. 5, s. 57; *Poznański Synod Archidiecezjalny*, jw. p. 21, s. 195–196; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, jw. st. 34, s. 48; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 540, s. 309; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 92, s. 32; Zob. DKF nr 2; DA nr 11; DWCH nr 3; KDK nr 47; KKK nr 2226.

³² *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 1.3.3, s. 178; *II Synod Diecezji Lubelskiej*, jw. st. 248, s. 122; Zob. DA nr 11.

³³ Zob. kan. 233 KPK.

³⁴ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 476, s. 319–320; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 1.3.2, s. 178; Tamże 1.3.5, s. 179; *II Synod Diecezji Lubelskiej*, jw. st. 249, s. 122; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 458, s. 319–320; *III Synod Diecezji Kieleckiej*, jw. p. 3, s. 55–56; *Poznański Synod Archidiecezjalny*, jw. p. 16 i 18, s. 194–195; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, jw. st. 35, s. 48–49; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, jw. art. 305, s. 78; Zob. DFK nr 2; DFK nr 2; *Pastores dabo vobis* nr 65; S. Grzechowiak, *Prezbitera troska własna o powołania kapłańskie*, „Homo Dei” 228 1993, nr 2, s. 22–31.

Poza tym ustawodawcy synodalni wymieniają wspólnotowe działania parafii, takie jak:

- zachęta wiernych do wspólnych modlitw o powołania, np. w pierwszy czwartek miesiąca, Wielki Czwartek, tydzień modlitw o powołania, Światowy Dzień Powołań, i inne dni w poszczególnych diecezjach;
- prowadzone w parafiach dzieła budzenia powołań, polegające na zaangażowaniu wiernych do codziennej modlitwy w tej intencji;
- dobrze prowadzone i otaczane troskliwą opieką duszpasterską zespoły ministranckie, schole, grupy modlitewne;
- atrakcyjne gablotki parafialne, przedstawiające życie seminaryjne i kapłańskie;
- organizowane w parafii uroczystości prymicji i jubileuszów oraz pogrzebów kapłanów;
- otaczanie opieką duchową, a w razie potrzeby materialną kleryków pochodzących z parafii;
- organizowanie pomocy materialnej dla seminarium duchownego³⁵

Synod wrocławski kładzie akcent na *duszpasterstwo powołań duchownych*. Chodzi tu o trzy ważne jego momenty: modlitwę, posługę Słowa i duszpasterstwo młodych³⁶

W zasięgu diecezjalnym troską o nowe powołania do kapłaństwa zajmuje się w diecezji tarnowskiej, lwowskiej i częstochowskiej Diecezjalne Dzieło Powołań (Referat Powołaniowy), działające pod przewodnictwem biskupa, z udziałem wszystkich duszpasterzy i katechetów³⁷. Jego celem jest:

- inspirowanie prac i dostarczanie odpowiednich informacji i materiałów pomocniczych dla parafialnego duszpasterstwa powołaniowego;
- organizowanie rekolekcji powołaniowych dla młodzieży;
- kontakt z referatami powołaniowymi innych diecezji w celu wymiany doświadczeń;

³⁵ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 476, § 2, s. 320; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 1.3.5, s. 179; *II Synod Diecezji Lubelskiej*, jw. st. 250, s. 122–123; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 222, s. 41; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 458, § 2, s. 149; *III Synod Diecezji Kieleckiej*, jw. p. 4, s. 56; *Synod Archidiecezji Wrocławskiej* jw. st. 28–29 s. 181–182; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, jw. art. 307 i 309, s. 79; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 539 i 541, s. 308–309; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 91, s. 32; *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 49 i 51, s. 26; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 546, s. 126.

³⁶ *Synod Archidiecezji Wrocławskiej*, jw. st. 22–25, s. 179–180; Zob. *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 535, s. 307; Tamże st. 538, s. 308; *Pastores dabo vobis* nr 34.

³⁷ W dokumentach synodu częstochowskiego zamieszczony jest aneks (nr 12): „Dzieło powołań w diecezji częstochowskiej”, w którym jest określony sposób jego funkcjonowania i nadzoru ze strony władz nadrzędnych (s. 253–254).

— budzenie i odkrywanie powołań kapłańskich i zakonnych, tak dla potrzeb diecezji, jak i całego świata³⁸

Dzieło powołań koordynuje Diecezjalny Ośrodek Powołań, ten sam, który jest w ścisłej współpracy z Seminariami Duchownymi troszczącymi się o dzieło budzenia i wychowywania powołań w diecezji³⁹ Poza samą formacją, seminarium winno uczestniczyć w trosce o nowe powołania przez:

— modlitwę;

— organizowanie tzw. niedziel kleryckich (powołaniowych) – wyjazdów kleryków do różnych parafii;

— organizowanie powołaniowych dni skupienia dla chłopców delegowanych przez parafie;

— radośnie przeżywane przez alumnów powołanie wyrażone spontanicznie w środowisku koleżeńskim, parafialnym, czy w ramach spotkań apostolskich⁴⁰

Do zadań Seminarium Duchownego w dziele powołań, według ustawodawcy koszalińskiego, poza już wymienioną modlitwą i organizacją rekolekcji, należy opracowywanie i wydawanie materiałów o tematyce powołaniowej, zapraszanie do seminarium młodzieży męskiej w *dzień otwartej bramy* oraz głoszenie przez kleryków kazań i prowadzenie katechez o tematyce powołaniowej⁴¹ Jeden z wychowawców seminaryjnych, wyznaczony przez rektora, obejmuje troską organizowanie i koordynowanie dzieła powołań kapłańskich na terenie seminarium⁴²

Olbrzymi udział w trosce o powołania w Białymstoku ma grono Przyjaciół Seminarium Duchownego. Polega on na pomocy, na płaszczyźnie duchowej jak i materialnej, do której się zobowiązują w miarę swoich możliwości⁴³

³⁸ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 477, § 1–2 i § 5, s. 320–321; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 1.2, s. 177, Tamże nr 1.3.1, s. 178; *II Synod Diecezji Lubelskiej*, jw. st. 252, s. 123–124; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 459, § 1–2, s. 151; *Zob. Poznański Synod Archidiecezjalny*, jw. p. 15, s. 194; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, jw. st. 36, s. 49; *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 50, s. 26; DFK nr 2.

³⁹ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 478, s. 321; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 1.3.6, s. 179; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 223, s. 41; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 460, s. 151; *Synod Archidiecezji Wrocławskiej*, jw. st. 30–34, s. 182–183.

⁴⁰ *II Synod Diecezji Lubelskiej*, jw. st. 251, s. 123.

⁴¹ *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 224, s. 42; *Zob. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska Catechesi tradendae z dn. 16.10.1979 r. nr 48; Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Instrukcja O pewnych sprawach dotyczących współdziałania wiernych świeckich z posługą kapłanów z dn. 15.08.1997 r. „Anamnesis” 14 1998, nr 3 s. 7–9.*

⁴² *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 225, s. 42; *Zob. I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 52, s. 26.

⁴³ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 545, s. 126.

W dziele budzenia i rozwijania powołań doniosłą rolę spełnia szkoła i jej klimat wychowawczy. Rola ta jest obecnie tym ważniejsza, że właśnie w szkole prowadzona jest katechizacja. Tak katecheci, jak i nauczyciele mogą pomóc młodzieży w rozpoznaniu i w realizacji ich powołania⁴⁴ W niewielu diecezjach jest niższe (małe) Seminarium Duchowne, które daje jeszcze bardziej odpowiednie warunki dla rozwoju powołania⁴⁵

2. Kandydaci do święceń

Powołanie kapłańskie jako dar Boży wymaga odpowiedniego uformowania tych, którzy otrzymali ten dar i pragną go przyjąć dla służby wspólnocie Chrystusowego Kościoła⁴⁶ Przygotowanie kandydatów do kapłaństwa stanowi obiekt szczególnej troski poszczególnych ustawodawców partykularnych, jak również całego Ludu Bożego. Miejscem formacji powołanych do kapłaństwa jest Seminarium Duchowne, będące sercem diecezji⁴⁷ Cała formacja seminaryjna zmierza do uformowania świętych i gorliwych kapłanów, a w konsekwencji jest skierowana do realizacji celów pastoralnych tak, by alumni „wyrobili w sobie ducha modlitwy, osiągnęli siłę i umocnienie swego powołania” oraz „wzrastali w gorliwości o pozyskanie dla Chrystusa wszystkich ludzi”⁴⁸

Z natury rzeczy, w niniejszej części nie może być dokonana analiza wielu wątków związanych z kształceniem duchowieństwa, gdyż odbiegałyby od zasadniczego tematu niniejszego artykułu. Dlatego kryterium weryfikującym materiał źródłowy stanowi treść zawarta w *Kodeksie*⁴⁹

⁴⁴ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 479, s. 321; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 1.3.4, s. 178–179; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 479, s. 152; *Dруги Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 543, s. 310; Zob. DK nr 11.

⁴⁵ Niższe Seminarium Duchowne jest w diecezji częstochowskiej i płockiej.

⁴⁶ Zob. W. Słomka, *Formacja kapłańska w wyższych seminariach duchownych (w obradach VIII Zwyczajnego Synodu Biskupów)*, „Ateneum Kapłańskie” 491: 1991, nr 1, s. 24–33.

⁴⁷ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 435, § 1, s. 308; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 418, § 1, s. 139; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 95, s. 33.

⁴⁸ DKF nr 4; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 2.3.8, s. 183; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. art. 4, s. 43.

⁴⁹ Chodzi między innymi o zagadnienia dotyczące przełożonych seminaryjnych: ich mianowania, kwalifikacji i zadań; podobnie zostanie pominięta sprawa struktur uczelnianych poszczególnych seminariów duchownych oraz sposobów ich utrzymania. Wydaje się również uzasadnione dokonanie selektywnej weryfikacji zagadnień w dziedzinie formacji alumnów. Dokonuje się ona na trzech płaszczyznach: duchowej, intelektualnej i pastoralnej. Wszystkie one, choć są bardzo ważne i nie mogą wzajemnie bez siebie istnieć, nie mogą być wnikliwie omówione (zashugują na osobne opracowanie).

Sakrament święceń, jak już nadmieniono, obejmuje swym zasięgiem: biskupstwo, prezbiterat i diakonat⁵⁰ Ten ostatni jest udzielany albo dla przyjęcia kolejnych święceń w szczeblach hierarchii, albo dla posługi. Umocnieni bowiem łaską sakramentalną w posłudze liturgii Słowa i miłości diakoni służą Ludowi Bożemu w łączności z biskupem i jego prezbiterium⁵¹

Ponieważ sakrament święceń jest sakramentem odpowiedzialnej posługi, dlatego mogą ją podjąć kandydaci – mężczyźni ochrzczeni⁵² – odpowiednio przygotowani i gwarantujący, że wiernie spełnią zleconą im misję. Wobec tego kandydatom do święceń stawia się wyższe (aniżeli dawniej) wymagania co do wieku i studiów⁵³

Gdy chodzi o wiek kandydata do diakonatu zamierzającego przyjąć następnie prezbiterat, nie może być niższy niż ukończony 23 rok życia. Natomiast kandydaci do stałego diakonatu niezonaci, mogą być dopuszczeni do tych święceń dopiero po ukończeniu 25 roku życia; mężowie (związani sakramentem małżeństwa) nie wcześniej, jak po ukończeniu przynajmniej 35 roku życia, i za zgodą małżonki⁵⁴ Aby przyjąć święcenia prezbiteratu, diakon winien mieć ukończone 25 lat życia oraz zachować przynajmniej 6 miesięczny odstęp od czasu przyjętych święceń diakonatu⁵⁵ Należy w tym miejscu również dodać, iż istnieje możliwość uzyskania dyspensy od wieku. Do roku czasu może jej udzielić kompetentny biskup diecezjalny, zaś ponad ten okres czasu, dyspensa jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej⁵⁶

Kandydaci do prezbiteratu, jak również niezonaci kandydaci do diakonatu stałego podejmują świadomie i dobrowolnie celibat, ze względu na Królestwo Boże. Publiczne podjęcie tego obowiązku dokonywane jest w specjalnym obrzędzie poprzedzającym przyjęcie diakonatu, stanowiąc niejako jego wstępną część⁵⁷

⁵⁰ Zob. kan. 1009 §1 KPK.

⁵¹ *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 791, s. 125; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 374, § 1, s. 126.

⁵² Zob. kan. 1024 KPK; Szerzej na ten temat: J. Flader, *The Right of the Faithful to the Spiritual Goods of the Church: Reflections on Canon 213*, *Apol* 65 1992, s. 393; Jan Paweł II, List apostolski *Mulieris dignitatem* z dn. 15.08.1988 r. AAS 80 1988, s. 1715; Jan Paweł II, List apostolski *Ordinatio sacerdotalis* z dn. 22.05.1994 r. p. 1–4. W: *Wybór listów Ojca świętego Jana Pawła II*, T.1, Kraków 1997, s. 206–209.

⁵³ *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 792, s. 126.

⁵⁴ *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 793, s. 126; Zob. kan. 1031 §1–2 KPK.

⁵⁵ Tamże st. 795, s. 126; Zob. kan. 1031 §1 KPK.

⁵⁶ Tamże st. 797, s. 126; Zob. kan. 1031 §4 KPK.

⁵⁷ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 445, n. 5, s. 311; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. 2.3.3, s. 182; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 428 n.5, s. 142; *Poznański Synod Archidiecezjalny*, jw. p. 29, s. 207; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 798, s. 126; Zob. kan. 1037 KPK.

Zanim kandydat przygotowujący się do przyjęcia święceń prezbiteratu otrzyma diakonat, musi ukończyć piąty rok studiów filozoficzno-teologicznych. Natomiast kandydaci do diakonatu stałego mogą być dopuszczeni do tego święcenia po odbyciu odpowiedniej formacji⁵⁸

Powierzenie kandydatom do święceń posługi lektora i akolity zmierza do tego, by poprzez studium i praktykę przygotowali się do podwójnej służby kapłańskiej, jaką jest posługa słowa i służba ołtarzowi. Wprawdzie posługi lektora, a następnie akolity choć nie są święceniami, to jednak kandydaci do kapłaństwa muszą je otrzymać⁵⁹ W tej materii władzę dyspensowania zastrzega sobie Stolica Apostolska⁶⁰

Zgodnie z decyzją Stolicy Apostolskiej, ustanowienie w posłudze lektora należy oddzielić czasowo od ustanowienia w posłudze akolity, by w ten sposób dać czas na wniknięcie w treść i zadania poszczególnych posług⁶¹

Czasem udzielania posług jest dla lektorów trzeci rok pobytu w seminarium, dla akolitu czwarty rok studiów⁶² W seminarium tarnowskim i lwowskim jest inaczej, lektorat jest udzielany na czwartym roku, a akolitat na piątym roku studiów⁶³

Do zadań lektora należy czytanie słowa Bożego (poza Ewangelią) w zgromadzeniu liturgicznym. Gdy nie ma psalterzysty, lektor wykonuje także psalm responsoryjny. Może także wygłaszać intencje modlitwy wiernych. Ponadto kieruje śpiewem oraz uczestnictwem wiernych i przygotowuje ich do godnego przyjęcia sakramentów⁶⁴

Do zadań akolity należy pełnienie służby ołtarza, zwłaszcza podczas celebracji Eucharystii. Ponadto należy do niego – jako szafarza nadzwyczajnego – udzielenie Komunii świętej, o ile prezbiter i diakon są przeszkodzeni. Może także wystawiać, w podobnej jak wyżej okoliczności, Najświętszy Sakrament do adoracji⁶⁵

⁵⁸ I Synod Diecezji Elckiej, jw. st. 794, s. 126; Zob. kan. 1032 §1–3 KPK.

⁵⁹ II Synod Diecezji Częstochowskiej, jw. 2.3.12, s. 184; Zob. B. Mokrzycki, *Kościół w świętości*, Warszawa 1984, s. 74–79.

⁶⁰ I Synod Diecezji Elckiej, jw. st. 785, s. 124; Zob. kan. 1035 KPK.

⁶¹ *Zmodyfikowana instrukcja Konferencji Episkopatu Polski w sprawie posług oraz święceń udzielanych w seminarium duchownym z dn. 4.05.1982 r. Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966–1993*. Pod red. Cz. Krakowiaka i L. Adamowicza. Lublin 1994, p. II, s. 141–149.

⁶² I Synod Diecezji Koszalińsko Kołobrzeskiej, jw. st. 236 p.2–3, s. 43.

⁶³ IV Synod Diecezji Tarnowskiej, jw. st. 445 n.3–4, s. 311; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 428 n.3–4, s. 142.

⁶⁴ I Synod Diecezji Elckiej, jw. st. 786, s. 125; Zob. *Zmodyfikowana instrukcja z dn. 4.05.1982 jw. p. II 11 s. 143*.

⁶⁵ I Synod Diecezji Elckiej, jw. st. 787, s. 125; *Zmodyfikowana instrukcja z dn. 4.05.1982, jw. p. II 15–18, s. 144–145*.

Niezależnie od obowiązku przyjęcia wspomnianych posług, mający zamiar przyjąć święcenia muszą być oficjalnie włączeni do grona kandydatów na diakonów i prezbiterów. Staje się tak na podstawie dobrowolnie, własnoręcznie sporządzonej prośby zainteresowanego, przez niego podpisanej; konieczna jest również zgoda biskupa diecezjalnego. Dopuszcza się jedynie tych, którzy okazują oznaki prawdziwego powołania, wyróżniają się dobrymi obyczajami, wolni są od braków fizycznych i umysłowych oraz pragną się poświęcić Bogu i Kościołowi⁶⁶

Sam obrzęd dopuszczenia do grona kandydatów do diakonatu i prezbiteratu odbywa się w kościele lub w innym odpowiednim miejscu podczas Mszy świętej lub nabożeństwa słowa Bożego. Obrzędu tego nie należy łączyć ani z udzielaniem posług, ani też święceń. W czasie tego obrzędu zainteresowani wyrażają w sposób publiczny zamiar przyjęcia święceń, biskup zaś przyjmuje takie oświadczenie⁶⁷

Przed święceniami diakonatu należy przeprowadzić specjalne badania dotyczące zdolności kandydata do święceń. Dlatego w kościołach parafialnych kandydatów należy – po otrzymaniu pisma rektora Seminarium Duchownego – wygłosić jedną zapowiedź w niedzielę lub święto nakazane⁶⁸ O ile pojawiłyby się jakieś wątpliwości dotyczące tym razem już diakona, należy przeprowadzić ponowne badanie przed prezbiteratem i pójść „za opinią bardziej bezpieczną”⁶⁹ Podając zamiar przyjęcia święceń przez kandydata do publicznej wiadomości wiernym, proboszcz powinien udzielić z tej okazji wiernym bliższych wyjaśnień związanych z danym święceniem, a jednocześnie zachęcić ich do modlitwy w intencji kandydata do święceń⁷⁰

⁶⁶ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 444, § 1, s. 310; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołoברzeskiej*, jw. st. 236 p. 4, s. 43; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 427, § 1, s. 141; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 546, s. 310–311; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 788, s. 125; Zob. kan. 1026; 1034; 1036 KPK.

⁶⁷ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 445 n. 2, s. 311; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 428 n. 2, s. 142; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 789, s. 125; *Zmodyfikowana instrukcja z dn. 4.05.1982*, jw. p. III 27 i 30, s. 147; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, jw. st. 372, s. 131.

⁶⁸ *XLII Synod Diecezji Płockiej*, jw. st. 378, s. 138; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 799, s. 126; *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 249, s. 68; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, jw. st. 369, s. 131; *I Synod Diecezji Pelplińskiej*, jw. st. 228, § 1, s. 54; Zob. kan. 1043 KPK.

⁶⁹ *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 800, s. 126; Zob. kan. 1030 KPK

⁷⁰ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 198, § 2, s. 190; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 185, § 2, s. 73; *XLII Synod Diecezji Płockiej*, jw. st. 382, s. 138; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 801, s. 127; *I Synod Diecezji Pelplińskiej*, jw. st. 228, § 1, s. 54.

Dodatkowym elementem badania kandydata do święceń jest wystawianie opinii o nim po każdych wakacjach, a obszerniejszej przed kandydaturą i diakonatem. Sporządzają je proboszczowie parafii, z których kandydaci pochodzą, wraz ze swymi współpracownikami, a w razie potrzeby zasięgają również zdania parafian⁷¹

Po zakończeniu okresu studiów diakon powinien przez wyznaczony przez biskupa czas pracować w duszpasterstwie, wykonując świecenia diakońskie, zanim zostanie dopuszczony do prezbiteratu⁷²

Diakon, czy ustanowiony na stałe, czy przygotowujący się do przyjęcia prezbiteratu, uczestniczy w specjalny sposób w posłaniu i łasce Chrystusa. Sakrament święceń naznacza go pieczęcią („charakterem”), której nikt nie może usunąć⁷³ Tym samym upodabnia ich do Chrystusa, który stał się „diakonem”, to znaczy sługą wszystkich. Do zadań diakona należy między innymi asystowanie biskupowi i prezbiterom przy celebracji Boskich misterii, szczególnie Eucharystii, jej udzielanie, asystowanie przy zawieraniu małżeństwa i błogosławienie go, głoszenie Ewangelii i przepowiadanie, prowadzenie pogrzebu i poświęcenie się różnym posługom miłości⁷⁴

3. Uroczystość święceń i prymicji

Ustawodawca powszechny łączy udzielanie święceń ze Mszą świętą, zachęca jednocześnie do tego, by ta uroczystość odbywała się w niedzielę lub święto nakazane⁷⁵ Ale wzgląd duszpasterski może przemawiać za tym, iż święceń można

⁷¹ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 439, § 2, s. 309; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 231, § 2–3, s. 42; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 422, § 2, s. 140; *XLII Synod Diecezji Płockiej*, jw. st. 380, s. 138; *Poznański Synod Archidiecezjalny*, jw. p. 22, s. 205; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 547, s. 311; *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 55, § 2, s. 27; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, jw. st. 368, s. 131.

⁷² *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 2.3.10, s. 184; *Poznański Synod Archidiecezjalny*, jw. p. 26, s. 206; *Synod Archidiecezji Wrocławskiej*, jw. st. 22a, s. 243; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 796, s. 126; *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 55, § 1, s. 27; Zob. kan. 1027 KPK.

⁷³ Zob. S. Czerwik, *Sakrament święceń prezbiteratu*. „Współczesna Ambona” 24 1996, nr 2, s. 157.

⁷⁴ *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 40, s. 197; Zob. KKK nr 1570; KK nr 29 i 41; KL nr 35; DM nr 16.

⁷⁵ Zob. *Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Concilii Vaticani II renovatum auctoritate Pauli PP. VI editum Joannis Pauli PP. II cura recognitum, De ordinatione episcopi, presbyterum et diaconorum, editio typica altera*, Typis Polyglottis Vaticanis 1990; Jak przebiegały zmiany posoborowe związane ze święczeniami, zob.: E. Szafrowski, *Zmiany w prawie kodeksowym dotyczące święceń*, „Prawo Kanoniczne” 12 1969, nr 3–4, s. 28–78.

udzielić również w dzień powszedni⁷⁶ Podobnie przedstawia się problem miejsca, mianowicie *Kodeks*, a za nim ustawodawca sandomierski i białostocki zachęcają, by kościół katedralny był miejscem święceń, ale ten sam взгляд duszpasterski pozwala też na ich udzielanie w innych kościołach i kaplicach⁷⁷

Zasadniczo o samych święceniach diakonatu⁷⁸ synody partykularne nie wspominają, choć normy ogólne *Kodeksu* dotyczące sakramentu święceń, również ujmują diakonat⁷⁹

O miejscu i czasie udzielania święceń kapłańskich, jak zaznacza synod koszalińsko-kołobrzeski, należy odpowiednio wcześniej poinformować wiernych diecezji, zachęcając jednocześnie do modlitwy w intencji diakonów. „W sam dzień święceń we wszystkich kościołach diecezji homilia powinna mieć profil powołaniowy, a po Mszy świętej należy odmówić modlitwę o powołania i odśpiewać *Ciebie Boga wysławiamy...* jako dziękczynienie za nowych pracowników w winnicy Pana”⁸⁰

Uroczystości związane z udzielaniem sakramentu święceń⁸¹ (biskupich⁸², kapłańskich⁸³ i diakońskich) powinny odbywać się przy jak najliczniejszym udziale duchowieństwa i wiernych świeckich⁸⁴, ze szczególnym uwzględnieniem grup młodzieży męskiej z poszczególnych parafii⁸⁵ Prawodawca ełcki

⁷⁶ Na przestrzeni historii, dyscyplina w omawianej materii była bardzo surowa, Zob. W. Szafranski, *Święcenia w prawie kanonicznym, studium historyczno – prawne*, „Prawo Kanoniczne” 3 1960, nr 3–4 s. 133; W. Zmarz, *Czas udzielania wyższych święceń*, „Ateneum Kapłańskie” 40 : 1957, nr 1 s. 86–91.

⁷⁷ *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 274, s. 238; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 540, s. 124; *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 125, s. 210; Zob. kan. 1010 – 1011, § 1, KPK; S. Czerwik, *Biskup i liturgia w świetle dokumentów Vaticanum II oraz odnowionych ksiąg liturgicznych*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 51 1975, nr 4–5, s. 209.

⁷⁸ Zob. M. Andrzej, *Teologia rytu święceń diakonatu*, „Ateneum Kapłańskie” 534 1998, nr 2, s. 177–195.

⁷⁹ Kan. 1008–1009 KPK.

⁸⁰ *I Synod Diecezji Koszalińsko–Kołobrzeskiej*, jw. st. 574, s. 89.

⁸¹ Zob. W. Góralski, *Udzielanie sakramentu święceń oraz jego szafarz w zmodyfikowanym projekcie nowego prawa*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 27 1980, z. 5, s. 85–94.

⁸² Zob. S. Czerwik, *Sakrament święceń biskupich*, „Współczesna Ambona” 23 1994, nr 4, s. 120–138.

⁸³ Poszczególne elementy liturgii święceń presbiteratu w ujęciu teologicznym ujmują: W. Świerzawski, *Różne rodzaje posługiwania, ale jeden Pan*, Kraków 1984, s. 79–96.

⁸⁴ *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 248, s. 68; *II Polski Synod Plenarny*, jw. st. 70, s. 202.

⁸⁵ *I Synod Diecezji Koszalińsko–Kołobrzeskiej*, jw. st. 576, § 1, s. 89; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 274, s. 238; *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 540, s. 124; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko–Praskiej*, jw. st. 372, s. 131.

wymienia jako uczestników święceń przedstawiciele grup liturgicznych, głównie lektorów, akolitów i ministrantów⁸⁶

Podobnie jak uroczystość święceń kapłańskich, tak i prymicje kapłańskie winny być dla wspólnoty parafialnej przeżyciem wyjątkowym; winny być poza tym ceremonią okazałą⁸⁷ Zgromadzenia synodalne zachęcają, by do tych wydarzeń przygotować wiernych, zarówno od strony duchowej, jak i liturgicznej, gdyż stanowią one okazję duszpasterską do budzenia i umacniania kolejnych powołań kapłańskich i zakonnych⁸⁸

Synody tarnowski i lwowski, jak również częstochowski i przemyski, mówiąc o prymicjach kapłańskich, jako ważnym wydarzeniu religijnym w życiu parafii zachęcają, by wykorzystać je dla przybliżenia wiernym tajemnicy kapłaństwa Jezusa Chrystusa i przypomnienia roli kapłana we wspólnocie Kościoła⁸⁹

Bezpośrednio po Mszy świętej prymicyjnej neoprezbiter udziela obecnym w liturgii najpierw błogosławieństwa papieskiego, połączonego z odpustem zupełnym. Następnie udziela indywidualnie błogosławieństwa prymicyjnego⁹⁰ Racje duszpasterskie przemawiają za tym, by pierwsi otrzymali je rodzice i rodzeństwo prymicjanta, a potem kolejno wszyscy, którzy pragną takowe uzyskać⁹¹

Sam przebieg uroczystości prymicji, tak gdy chodzi o liturgię, jak i uroczystości poza świątynią, winien być przez nowo wyświęconego kapłana uzgodniony z miejscowym proboszczem. Całą zaś uroczystość prymicyjną powinna cechować godność, prostota i umiar⁹² Należy wykluczyć z niej elementy zabaw świeckich, alkohol⁹³ i tańce⁹⁴

Ustawodawca przemyski poruszając kwestię prymicji, dokładnie omawia udział parafii rodzinnej prymicjanta w przygotowanie i przeżycie uroczystości, jak również wkład rodziny prymicjanta⁹⁵ Charakterystyczne jest stwierdzenie

⁸⁶ *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 802, s. 127.

⁸⁷ *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st.274, s. 238.

⁸⁸ *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 575, s. 89; *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st.274, s. 238; *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 806, s. 127; *I Synod Diecezji Łowickiej*, jw. st. 250, s. 69.

⁸⁹ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 197, § 1, s. 191; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 2.3.69, s. 109; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 183, § 1, s. 73; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 376, § 1, s. 127.

⁹⁰ *Agenda Liturgiczna Diecezji Opolskiej. Nabożeństwa, poświęcenia i błogosławieństwa*. Opole 1985, s. 325–328.

⁹¹ *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 807, s. 127.

⁹² *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st.274, s. 238.

⁹³ *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 576, § 2–3, s. 89.

⁹⁴ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 197, § 2–3, s. 191; *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 2.3.69, s. 110; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 184, § 2–3, s. 73.

⁹⁵ *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 376, § 3, s. 127.

zawarte w *Instrukcji o przygotowaniu i przeżywaniu prymicji kapłańskich*⁹⁶, iż gospodarzem tej uroczystości jest proboszcz i on decyduje o ich właściwym religijnym charakterze⁹⁷

4. Zapisanie i świadectwo święceń

Zgodnie z myślą prawodawcy powszechnego, po udzieleniu święceń należy w księdze przechowywanej w Kurii Biskupiej miejsca święceń zapisać nazwisko wyświęconego, nazwisko szafarza, jak również miejsce i datę udzielenia święceń. Ponadto należy starannie przechowywać dokumenty dotyczące poszczególnych święceń⁹⁸

Kiedy alumn przyjmie święcenia diakonatu, rektor Seminarium Duchownego powiadamia o tym fakcie Kurię Biskupią. W diecezji ełckiej na tej podstawie zostaje dokonany wpis do specjalnej księgi znajdującej się w Kurii⁹⁹ Synod płocki, zobowiązuje Kurię Diecezjalną do skierowania do proboszcza miejsca chrztu alumna polecenia dokonania w księdze ochrzczonych odnośnej adnotacji. Ten zaś po jej dokonaniu obowiązany jest powiadomić o tym Kurię¹⁰⁰ Nieco inaczej formułuje tę kwestię synod ełcki. Zaznacza mianowicie, że regulacja dotyczy duchownych diecezjalnych. Tu ordynariusz miejsca przesyła powiadomienie o każdym święceniu, proboszczowi miejsca chrztu wyświęconego, w celu dokonania odpowiednich adnotacji¹⁰¹

Regulacja synodu koszalińskiego, przemyskiego i warszawskiego dotycząca omawianej kwestii jest bardzo ogólnikowa. Nie precyzuje, kto powiadamia proboszcza miejsca chrztu wyświęconego, ani też nie nakłada na tego ostatniego obowiązku informowania o sporządzonym zapisie, lecz stwierdza jedynie: „Fakt otrzymania diakonatu i święceń kapłańskich należy odnotować w księdze ochrzczonych”¹⁰²

Ustawodawca pelpliński zobowiązuje rektora Seminarium Duchownego do przesłania proboszczowi miejsca chrztu osoby wyświęconej, pełnej informacji o przyjęciu święceń, z prośbą o odnotowanie tego faktu w księdze chrztów¹⁰³

W *Kodeksie* Jana Pawła II widnieje dyspozycja zobowiązująca biskupa udzielającego święceń do wydania każdemu wyświęconemu autentycznego

⁹⁶ Aneks nr 30. W: *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw., s. 334.

⁹⁷ Tamże nr 1.

⁹⁸ Zob. kan. 1053 §1 KPK.

⁹⁹ *I Synod Diecezji Ełckiej*, jw. st. 803, s. 127.

¹⁰⁰ *XLII Synod Diecezji Płockiej*, jw. st. 379, s. 138.

¹⁰¹ *I Synod Diecezji Ełckiej*, jw. st. 804, s. 127; Zob. kan. 1054 KPK.

¹⁰² *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeszkiej*, jw. st. 578, s. 89; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 375, s. 126; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, jw. st. 370, s. 131.

¹⁰³ *I Synod Diecezji Pelplińskiej*, jw. st. 228, § 2, s. 54.

świadczenia otrzymanych święceń¹⁰⁴ Jedynie synod elcki zamieszcza w swoich dokumentach regulację dotyczącą tego zagadnienia. Dodaje jednocześnie za *Kodeksem*, iż wyświęceni przez obcego biskupa na podstawie dymisoriów¹⁰⁵ są zobowiązani takie świadectwo przedłożyć własnemu biskupowi w celu zapisania święceń w księgach kurialnych¹⁰⁶

5. Inne zagadnienia

Wiele innych, różnorodnych zagadnień związanych z kapłaństwem i osobą duszpasterza poruszają zgromadzenia synodalne. W sposób szczególny problematyka ta jest związana z prawami i obowiązkami duchownych. Wiele miejsca ustawodawcy synodalni poświęcają między innymi formacji poseminaryjnej, czyli permanentnej. Jednak w myśl słów św. Pawła zachęca się każdego kapłana z osobna: „Żebyś rozpałił na nowo charyzmat Boży, który jest w tobie przez włożenie rąk” (2 Tm 1,6). Chodzi o to, jak wskazują zgromadzenia synodalne, by wyświęceni powracali w modlitwie do dnia swoich święceń, obchodząc ich rocznice i jubileusze¹⁰⁷ Synody częstochowski i białostocki zachęcają wszystkich kapłanów do wyrażenia wdzięczności Bogu za dar powołania, a jednocześnie do ożywiania charyzmatu swego posłannictwa w służbie zbawienia Ludu Bożego¹⁰⁸ Pamięć o rocznicy swoich święceń oraz uroczyste jej świętowanie przejawia się „najlepiej w koncelebrze wszystkich, którzy przyjęli święcenia w danym roku” służy także temu celowi¹⁰⁹

„Niech kapłani nie ustają w dziękczynieniu Bogu za łaskę powołania – zachęca ustawodawca tarnowski i lwowski – a jednocześnie świadomi odpowiedzialności za dar kapłaństwa niech nieustannie wypraszają sobie łaskę wytrwania”¹¹⁰

¹⁰⁴ Zob. kan. 1053 §2 KPK.

¹⁰⁵ Są to pisma przełożonego kościelnego, pozwalające podwładnemu na przyjęcie święceń diakonatu lub prezbiteratu, stwierdzające jego zdatność do święceń, zgodnie z KPK. Skierowanie dymisoriów do innego biskupa, zarazem upoważnia go do udzielenia wskazanemu kandydatowi święceń. Zob. Hemperek, *Dymisorie*, W: *Encyklopedia katolicka*, T. 4, Lublin 1989 kl. 419–420; L. Pawlina, *Dymisorie w rozwoju historycznym*, Lublin 1936; E. Szafranski, *Święcenia w prawie kanonicznym*, „Prawo Kanoniczne” 2 1959, nr 3–4, s. 278–299; Tenże, *Podręcznik prawa kanonicznego*, T. 3, Warszawa 1986, s. 304–306; G. Ghirlanda, *De Ecclesiae munere sanctificandi, De ordine. Adnotationes in Codicem*, Romae 1983, s. 38.

¹⁰⁶ *I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 805, s. 127.

¹⁰⁷ Tamże st. 808, s. 127.

¹⁰⁸ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, jw. st. 5342, s.125.

¹⁰⁹ *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, jw. nr 2.3.68, s. 109.

¹¹⁰ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 198, § 1, s. 191; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 185, § 1, s. 73.

Ustawodawca koszaliński podkreśla, iż jubileusze kapłańskie powinny być świętem dziękczynienia Bogu za dar powołania. Udział w nich powinno brać wielu kapłanów oraz wiernych świeckich. Odpowiednie kazanie, wygłoszone z tej okazji, powinno mieć też akcent zmierzający do budzenia nowych powołań¹¹¹ Synod sandomierski, podkreślając znaczenie obchodów jubileuszów kapłańskich, wskazuje, poza budzeniem nowych powołań, na to, że służą one zrozumieniu posłannictwa kapłanów¹¹² Na to samo zwraca uwagę ustawodawca tarnowski, lwowski i przemyski. Według nich, wierni powinni pamiętać o wdzięczności Bogu za kapłanów. Przejawem tej wdzięczności powinno być poszanowanie stanu kapłańskiego oraz modlitwa za żyjących i zmarłych duszpasterzy¹¹³

¹¹¹ *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, jw. st. 577, s. 89; *Zob. I Synod Diecezji Elckiej*, jw. st. 809, s. 128; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, jw. st. 373, s. 131.

¹¹² *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, jw. st. 275, s. 238.

¹¹³ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, jw. st. 198, § 2, s. 191; *Statuty Archidiecezji Lwowskiej*, jw. st. 185, § 2, s. 73; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, jw. st. 377, § 1–2, s. 127.